

Voor dien mensch werd de heiligheid Gods niet slechts eene veroordeelende macht, doch ze werd hem tegelijk schoonheid, een ideaal, dat hem wenkte, aan hetwelk hij zou willen beantwoorden en waarop hij in begeerte ging staren. Hij ging het verband ervaren tusschen Gods heiligheid en Gods roeping. „Gelijk Hij, die u geroepen heeft, heilig is“....

Neen, het is niet slechts de genade des Heeren, die roept; ook van zijne heiligheid gaat eene roeping uit.

Hoe schoon werken hier de deugden Gods saam tot redding van den mensch. Hoe geven hier 's Heeren heiligheid en genade elkaar de hand, om dien onheilge daer verweg te brengen in Gods gemeenschap. Want terwijl nu de heiligheid roept: „Zijt heilig!“ — daar verschijnt uit de hand der genade: „De Heilige“; Gods eigen Zoon; en Hij zegt: „Ik heilig mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn in waarheid“. Terwijl de heiligheid Gods roept: „Zijt heilig, want Ik ben heilig!“ — zegt zijne genade: „Christus is u geworden tot heiligmaking“.

En daar verschijnen aan het kruis van Golgotha beide: Gods heiligheid en genade vereenigd. Want daar komt al de verterende gloed der heiligheid Gods over den geliefden Zoon, die zich zelf tot in den dood den Vader heiligt, — en daar spreekt Gods genade tot den verslagen zondaar: „Nu zijt gij geheiligd door de offerande des lichaams van Jezus Christus“.

U.

v. A.

KERKELIJK LEVEN.

De loochening der Gemeene Gratie.

XI.

In Amerika is onder de Gereformeerde broeders ernstig geschil gerezen over het leerstuk van de Gemeene Gratie.

Er zijn er, die meenen, dat deze leer onschijnbaar is en daarom de Gemeene Gratie loochenen.

De stand van de kwestie wordt uiteengezet in de brochure van Dr. J. K. van Baalen: „De loochening der Gemeene Gratie, Gereformerd of Doopersch“.

Da van Baalen ziet in dit geschil een beginselstrijd tusschen Calvinisme en Anabaptisme en meent, dat in Hollandsche kringen in Amerika nog maar al te veel van den Dooperschen zwaartesaam te bespeuren valt.

Om onze lezers voor te lichten, volgen we den schrijver op den voet.

We wenschen echter deze zaak geheel los te maken van de Jansen-kwestie.

Ook werpen we ons niet als scheidsrechters tusschen de Amerikaansche broeders op.

Daarom blijven hun personen buiten geding.

Zij die in Amerika de Gemeene Gratie loochenen, zetten de uitspraken van godgeleerden als Kuyper en Havrincq, in deze kwestie eenzijdig op zij en betoonen daarbij niet steeds het verschuldigde respect.

Voor hen is het Noachitische Verbond een verbond van particuliere genade.

Ook wordt volgens hen, het leven der wedergeboorte niet gedragen door het leven uit de schepping. Evenmin is ook het verbond der bijzondere genade aan alle zijden omringd door een algemeene genade, gelijk een kern door haar bolster.

Er bestaat, zoo gaan zij verder, geen genade, dan in het bloed van Christus en in den natuurlijke mensch is er van vatbaarheid voor genade in het hart geen sprake.

Tot den natuurlijke mensch vloeien wel uitwendige zegeningen, welke voor den geloovige bestemd zijn, al, maar die zegeningen verkeeren voor hem in een vloek.

Daartegen nu brengt Dr. van Baalen zijn bezwaren in. Hij ontdekt rationalisme in de redeneeringen zijner tegenstanders. Maar vooral legt hij hun ten laste een eenzijdige theologie, die alleen uitgaat van de leer der uitverkiezing.

Met de voorbeelden van Farno's dochter en de bekering der Ninesvieten op de prediking van Jona, wil hij aantoonen, dat de gaven Gods aan de onwedergeboornen, dezen niet nog goddeloos maken.

Hij meent in de loochening der Gemeene Gratie te herkennen, de dwaling van het Anabaptisme, waaraan de praktijk van de „mijding“ onafscheidelijk verbonden was.

Het zou jammer zijn, indien dit geschil in onze Amerikaansche Kerken op scheuring uitliep. Daarom matige men zich in zijn uitspraken, verketters elander niet te spoedig, zegge liever, dat iets in de Anabaptistische lijn ligt, dan dat men het als Anabaptisme brandmerkt en houde rekening met de onkonsequenties, welke bij de tegenpartij duidelijk zichtbaar zijn en waaruit blijkt, dat men bij het Anabaptisme niet wil uitkomen.

Het is alsof Kuyper zeker voorgevoel had van de moeilijkheden, welke dit leerstuk in de toekomst zou opleveren, toen hij den term „algemeene genade“ innulde tegen „gemeene gratie“. Misschien zou het verhelderend werken, indien men, in plaats van „genade“, „lankmoedigheid“ gebruikte. Toch mag het genadebegrip hier niet losgelaten, Calvin is daarin voorgestaan.

Calvin laat zich op de ernstigste wijze over de loochening der Algemeene Genade uit.

En wat de Schrift aangaat: naast de genade in Christus kent zij aan het woord genade ook een veel ruimeren zin toe.

Een viertal verkeerde elementen huizen er in het genadebegrip van hen, die alleen de particuliere genade als genade beschouwen.

Stellig is de algemeene genade er om de bijzondere genade. Maar niet wordt eerst de bijzondere genade bewezen, terwijl dan iets, wat op algemeene genade lijkt, ervan zou afvloeien naar de wereld. Dit ware een verbruken van den stelregel van den apostel: het natuurlijke is eerst, daarna het geestelijke.

Wat is er waar van de bewering van bedoelde broeders, dat de natuurlijke zegeningen, welke de wereld ontvangt, eenmaal in vloek verkeeren?

Wie alzoo in de sfeer der particuliere genade geleefd heeft, maar de uitnodiging, welke ook tot

hem is gekomen niet heeft aangenomen, heeft zwaard oordeel te wachten dan wien het evangelie nooit is gepredikt.

Het meerdere licht wordt omgezet in meerdere duisternis.

De hogere bevoorrechtiging leidt in dat geval tot diepere versmading.

Maar hoe staat het nu ten opzichte van de algemeene genade?

Het is iets vanzelfsprekends, dat men daarom trent in de Schrift niet zooveel zal vinden.

De Schrift geeft in de eerste plaats openbaring des heils. Zij staat in dienst van de particuliere genade. De algemeene genade wordt er slechts zijdelings bij betrokken. En vragen, als die thans gerezen zijn, ontvangen daarin geen breede beantwoording.

Toch trekken al dadelijk eenige Schriftuurplaatsen de aandacht.

Vooraf komt hierbij in aanmerking Rom. 1:18—32. Deze plaats is door Dr. Kuyper in zijn werk over „De Gemeene Gratie“ uitvoerig besproken. Men gelieve zelf na te lezen, wat hij daarvan zegt. Ons is het hier alleen te doen om de boven aangegeven kwestie.

En dan is van belang het 20ste vers: „Want zijn onzienlijke dingen worden, van de schepping der wereld aan uit de schepselen verstaan en doorzien, beide Zijn eeuwige Kracht en Goddelijkheid, opdat zij niet te verontschuldigen zouden zijn“.

Het loopt hier over de openbaring Gods aan de heidenen. God schenkt ook hun openbaring. Niet de openbaring Zijner ontfoming in Christus. Maar de openbaring van Zijn majesteit en Godsbestaan. En dat wel met het doel, dat zij nooit om verontschuldiging zullen kunnen pleiten.

Dat zulke openbaring tot hen uitgaat is deels aan de algemeene genade te danken. En die openbaring beneemt hun alle onschuld. Volgt daaruit dan niet, dat de algemeene genade hun veroorzaking veroorzaakt?

In dezen tekst ligt heel veel, wat we thans ter zijde moeten laten.

Maar de redeneering, dat de veroordeeling der heidenen aan de algemeene genade te wijten is, is stellig niet juist.

Laten wij den kortsten weg volgen om dit te bewijzen.

Als er eens geen algemeene genade ware verleend, als God in Edens hof dadelijk eindgericht had gehouden, zou de menscheit dan haar straf hebben ontgaan?

Dit aan te nemen, ware absurd.

Of als we eens letten op die wereld, waarin geen enkel genade meer wordt aangetroffen, ook geen algemeene — wij bedoelen de wereld der duivelen — kan daar verontschuldiging worden aangevend?

Men weet beter.

De algemeene genade bewerkt alleen uitstel van de volle straf, maar geen afstel.

In de wereld der booze geesten is het zeer goed bekend, dat zij om hun zonden worden gestraft.

Zoo zou het ook geweest zijn, indien er geen algemeene genade had bestaan.

De algemeene genade werkt alzoo op zichzelf de schuld, het oordeel en de verzwarende van het oordeel niet.

Met opzet schreven wij daar straks, dat de heidenen de openbaring slechts ten deele aan de algemeene genade danken.

Want onafhankelijk van de algemeene genade gaat de openbaring toch door.

God openbaart zich ook in de plaats van de pijn.

Daarom deed Jakobus de uitspraak: Gij gelooft, dat God een eenig God is en gij doet wel. De duivelen gelooven het ook en zij sidderen. (2:19).

De algemeene genade heeft slechts in zoover invloed op den inhoud der openbaring, als zij ook de lankmoedigheid Gods leert kennen.

Overigens doet zij zich vooral gevoelen in het effect der openbaring.

Zonder algemeene genade brengt de openbaring siddering te weeg.

Maar door de algemeene genade heeft zij een andere uitwerking.

Dan voert zij tot een zekere mate van Godsverering, gelijk die in de heidenwereld aanschouwd wordt.

Zij dringt den mensch om God, zij het ook in valsche voorstelling te behagen, ook al is het op eigenwillige manier.

Maar dat de mensch eenmaal te zwaarder zal moeten boeten omdat hem algemeene genade bezaaid is, leert de Schrift nergens.

Wat wij hier kortheidshalve de algemeene genade noemden, is de algemeene genade, die alle menschen gemeen hebben.

Gelijk men zich herinneren zal onderscheidde Calvin daarvan de bijzondere algemeene genade, waarvan de een meer, de ander minder ontvangt.

Hoe staat het nu daarmee?

Veroorzaakt het bezit van die bijzondere algemeene genade ook hogere strafmaat?

— Ernst Troeltsch —

De vorige week is te Berlijn op 56-jarigen leeftijd overleden Ernst Troeltsch.

De Nederlandsche pers heeft, voorzoover wij

konden nagaan, daaraan weinig aandacht geschenkt.

Toch was hij op zijn terrein een persoonlijkheid van eerste grootte.

Om hem te hooren stak menig Amerikaan den oceaan over en veroorloofde zich ook menig man van studie uit alle landen van Europa een reis naar Duitschlands hoofdstad.

Omtrent de oorzaak van zijn overlijden werd, naar ik weet, niets vermeld.

Men zou het den hoogleeraar, met zijn niet overdruven en toch goed geseigneerd voorkomen, zijn veerkrachtige gestie, zijn prettige stem, zijn vlotte voordracht, toen hij ten vorigen jare in ons land optrad, niet hebben aangezegd, dat hij reeds zoo spoedig zou worden weggenomen.

De Duitse wetenschap lijdt den laatste tijd wel gevoelige verliezen.

Of de benarde levensomstandigheden en de geestelijke depressie ook het leven van Troeltsch menschelijkerwijze hebben verkort, kan niet worden verzekerd.

Wel staat vast, dat zijn idealisme door den oorlog en de ellende, welke daardoor over Europa gekomen is, een geduchten knak had bekomen.

Hoewel de aard van ons blad er zich niet toe leent zijn betekenissen ook maar eenigszins tot haar recht te doen komen, willen wij niet nalaten eenige algemeene trekken naar voren te brengen.

Troeltsch kan misschien niet beter worden gelypeerd, dan door hem te noemen een volbloed godsdienstig humanist.

Hij leefde in voortdurende bewondering van het menschelijk kunnen.

Daarom kan hij in de school van Ritschl, hoewel zelf daaruit voortgekomen, geen vrede vinden.

Hij brak daaruit uit als uit een gevangenis.

Ritschl toch lande de wetenschap en inzonderheid de metafysika, de apologetiek en de mystiek van het erf der religie om alleen de religieuze ervaring van den persoon van Christus als het waardevolle over te houden.

Maar Troeltsch zocht wat Ritschl had versmaad weer op, omdat het menschelijk was en als zodanig recht had op waardeering.

Het was zijn streven om ook met de wetenschap en met name met de wijsbegeerte op goeden voet te leven.

Hij wilde heel de kultuur in zijn armen sluiten en voor zijn „godsdienstig“ denken rechtvaardigen.

Vandaar, dat hij zich verwant voelde aan de kultuurfilosofie der Baadensche school, de school van Windelband, Rickert en Cohn.

Vandaar ook zijn groote waardeering van het Calvinisme, dat zich niet van het leven verwijderd had gehouden, maar gepoogd had te omvatten, aan een hooger doeleinde dienstbaar te maken en het sociale, dat een van de voornaamste elementen is, waaruit alle kultuur is opgebouwd, zoo sterk naar voren had doen komen.

De levenswaardeering, voortkomend uit de belijdenis van de soevereiniteit Gods, die alles heeft geschapen en nog onderhoudt en tot een glorierijk einddoel leidt, vormde voor Troeltsch de attractie van het Calvinisme en hij stelde er het Lutheranisme verre bij achter.

Ook het dogma beschermde hij tegen het vernietigende vonnis, dat Harnack er over had geveld. Niet, dat hij het dogma zelf nog wilde omhelzen. Het dogma had ook volgens hem zijn tijd gehad. Maar het was toch een van de ontwikkelingsvoorwaarden geweest, die geleid hebben tot den opbloei van het nieuw protestantisme.

Door zijn leer van het religieuze apriori reserveerde hij voor het religieuze een eigen terrein in het menschelijk leven. Evenwel paste hij ook hier zijn humanistisch idealisme weer toe. Dat religieuze apriori bezit ieder mensch. Op zijn geloof aan de absoluteheid van het christendom, eerst door hem verkondigd, dong hij later meer en meer af, totdat er ten slotte niets meer van overbleef.

Dat religieuze apriori moet naar zijn voorstelling in sociaal verband beschouwd; daarom ontwikkelt zich de religie in een algemeen menschelijk historisch proces en haar wezen kan dan ook alleen worden vastgesteld door vergelijkend, psychologisch, godsdienstig onderzoek.

Uit dit weinige ziet men, hoever een man als Troeltsch van ons afstond.

Alle hogere geestelijke gemeenschap tusschen hem en ons ontbrak.

Tusschen zijn humanisme en ons Gereformeerd theïsme is geen verzoening mogelijk.

Toch bewonderen wij de groote lijnen, waarmee hij zoo geniaal kon werken en waardoor hij onze geleerden ten voorbeeld kan gesteld.

Wij zijn dankbaar voor zijn waardeering van het Calvinisme.

Wij prijzen het in hem, dat hij zulk een breede bres geschoten heeft in het enge bolwerk van het Ritschlianisme.

Doch wij beldagen hem, waar hij zijn betrouwen stelde op den mensch en op den mensch alleen. De mensch bedroog hem.

En toch hoopte hij, dat diezelfde menscheit in de toekomst alles nog eens goed zou maken.

In hem aanschouwt men de tragiek van het humanisme.

— Instructie —

Aan Prof.

bewijs te lev

Tot mijn

met nieuwe

alle bewijs

Een bewijs

menigvuldig

bewijs nog

Zoo schiel

Ik zou da

gehouden, in

gezocht had

Hij toch s

aan den indi

tendenz str

Ik begrijp

van zulk een

deze zinsne

Ja, als ik

mi indertijd

durft hij!

Zal ik die

'k Heb er

Maar gelet

weer zou ku

af te zien.

Mischien

hij te ver

zichzelf, doo

In elk gev

te discussie

Al zou het

niet oplegger

ten doen.

— Troost —

Voor een

ons een inge

had goweige

in ons blad.

Met den

geheel eens.

Het bevatt

bekenden, m

Gereformeer

rubriek van

Maar het

liberale blad

Daarom le

kommen.

Ook zou li

we hebben in

geplaatst, w

„De Herau

persistatien

maakt valsche

formeerde Ke

spraak en d

de minste no

De Schilde

scherpzinnig,

deisblad“ eig

is, omdat hij

hij in Kerkbo

Om een pr

het volgende

De joi

staan b

wel niet v

kend. Mar

h o d e m e

een of a

minder b

kerkelijke

band dan

deisblad“

De Ger

jaren xij

organen

verkonig

tegenstand

Daarna,

kwestie, z

„Ook de

Kerkbo

En hij

„thans

Kerkbode

Nu lees

vond ik i

bedoelde

waren jui

bonden. V

weging da

publicatie

entie.

Gegev

grotig wer

dat —

den ander

fastig b

dat beh

mand dar

de kwestie

is tot nu

den datum

is naar

mentsiteit

— in het

en dat, al

de kwestie

dent de